

Vårroljeväxter

Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation

Odlingen av vårroljeväxter har även under 2005 ökat något i Mellansverige. Det sker en fortsatt tydlig övergång från vårrysbs till vårraps. Sedan 2001 har vårrapsodlingen tredubblats, medan vårrysbsen under samma tidsperiod har minskat i odlingsomfattning. Vårraps odlades på 38 500 ha, medan odlingen av vårrysbs stannade på drygt 7 000 ha under 2005. Den största odlingen av vårroljeväxter återfinns i F-området, men i E-området har det skett en kraftig ökning av främst vårrapsodlingen under de senaste åren.

Vårraps

Avkastningen i försöken har under 2005 varit nära den normala i västra Sverige och Mälardalen medan försöksskördarna varit lägre i Östergötland. Flera nyare nummersorter har under 2005 givit en högre skörd än Stratos och Heros, som är de mest odlade.

Under 2005 utfördes 14 stycken sortförsök i vårraps i Mellansverige. Här redovisas resultat från riksförsök och OS-försök (försök som finansieras av oljeväxtodlarna). Sådden var ganska koncentrerad i tiden och alla försök såddes mellan den 24 april och 14 maj. Skörden påbörjades den 30 augusti och det sista försöket skördades en knapp månad senare. Vattenhalten vid skörd har varierat en hel del mellan olika försök, från 9 procent upp till 17 procent. Avkastningen i försöken har i genomsnitt för hela området varit något högre än de senaste årens medelavkastning. Mellan enskilda försök har avkastningen för

mätarsorten Stratos varierat relativt mycket, från 1180 kg/ha frö upp till 3250 kg/ha. Råfettsskörden har varierat mellan 566 kg/ha och 1454 kg/ha.

Antalet sorter som ingått i sortprovningen har de senaste åren varit relativt litet, vilket även var fallet under 2005. I tabell 1 redovisas resultat årsvis och som flerårsmedeltal för odlingsområdena D, E och F. I de fall sorterna varit med så länge redovisas flerårsmedeltal från de senaste sju åren. Skörden har under 2005 varit klart högst i F-området och lägst i D-området. I ett flerårsmedeltal är avkastningen också högst i F-området.

Område D (län E). Avkastningen har under 2005 varit lägre för mätarsorten Stratos jämfört med de senaste årens medeltal. Under 2005 har nummersorten SW H2816 givit en mycket hög skörd. Sett i ett flerårsmedeltal har SW H2816 och Heros överträffat mätarsorten i avkastning.

Område E (län O, Pn, R och S). I detta område var skörden 2005 för mätarsorten i stort sett normal sett till de senaste årens medeltal. Under 2005 har Heros, SW H2816 och SW J2819 klart överträffat mätaren i avkastning, men i ett flerårsmedeltal är det endast SW H2816 som ger en högre skörd än Stratos.

Område F (län AB, C, D, T och U). Avkastningen för mätarsorten har under 2005 varit hög i detta område och i nivå de senaste årens medelavkastning. Under 2005 har SW H2816, SW J2819 och SW J2820 givit en klart högre skörd än Stratos. I ett flerårsmedeltal har SW H2816 och SW H2818 givit högst avkastning.

Sorternas odlingssegenskaper, frökvalitet och känslighet för bomullsmögel redovisas i tabell 2 och följande sortbeskrivningar.

Sortbeskrivningar

SW STRATOS är en stjälkstyv sort med hög råfetthalt och proteinhalt i fröet. Sorten har visat låg angreppsggrad av bomullsmögel.

HEROS (SSd) är en stjälkstyv tysk sort med avkastning i nivå med mätarens. Sorten ger en frövara med hög råfetthalt, men relativt låg proteinhalt.

Tabell 1. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2003-2005. Flerårs-medeltal 1999-2005. Mätare: Stratos

Sort	D-området				E-området				F-området			
				Medel				Medel				Medel
	2003	2004	2005	1999-2005	2003	2004	2005	1999-2005	2003	2004	2005	1999-2005
SW Stratos												
råfett, kg/ha	870	790	930	1070	790	970	990	1020	1000	1220	1120	1140
rel. tal, råfett	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
GBR Heros				106	103	104	107	99	98	102	100	100
DSV Ability (SSd)				96		97	95	93		88	97	93
SW H2816		118	110	111		107	109	105		108	109	109
SW H2818			99	101			102	100		109	102	104
SW J2819			106				111				108	
SW J2820											113	
BOR 03556 (SSd)							93				95	

Tabell 2. Vårrops. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet, 1999-2005. Hela landet

Sort	Stjälkstyrka %	Mognad dagar	Råfett % av ts	Klorofyll ppm	Protein i mjöl % av ts	Bomullsmögel %
Stratos	86	123	49,1	12	44,2	7
GBR Heros	84	123	48,4	10	41,3	8
DSV Ability	76	122	48,1	6	40,5	9
SW H2816	94	123	48,6	7	43,2	8
SW H2818	93	121	47,3	5	43,1	9

VÅRRAPS

Tabell 1. Vårraps. Avkastning av råfett områdesvis. Flerårsmedeltal. Mätare: SW Stratos

Sort	Område											
	A	Ant	D	Ant	E	Ant	F	Ant	A-C	Ant	D-G	Ant
<i>1999-2005</i>												
SW Stratos kg/ha	1090	15	1070	10	1020	24	1140	36	1110	17	1080	70
Rel. tal. SW Stratos = 100												
Sortmedeltal	102	15	103	10	100	26	101	36	102	17	101	72
Heros	104	10	106	5	99	21	100	22	102	12	100	48
<i>SW Holary 01-03</i>	88		92		85		83		87		86	
<i>Provade 2 år</i>												
Joplin	108	4	111	4	105	8	109	14	107	5	108	26
Sheik	99	2	101	3	100	5	104	11	98	3	102	19
Ability	100	2	96	2	93	6	93	8	99	3	93	16

Tabell 2. Vårraps. Avkastning av råfett årsvis. Mätare: SW Stratos

Sort	Område A-C							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
SW Stratos, kg/ha	1190	1020	1210	990	1190	1100	1000	
Rel. tal. SW Stratos = 100								
Heros	106		95	112	98	110		
Joplin						113	102	
Sheik							92	
Ability						104		

Sort	Område D-G							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
SW Stratos, kg/ha	1170	1150	1230	1070	910	1010	1050	
Rel. tal. SW Stratos = 100								
Heros	108	88	99	99	100	104	102	
Joplin						109	109	
Sheik						108	102	
Ability						92	95	

Tabell 3. Vårraps. Odlingsegenskaper och frökvalitet 1999-2005. Mätare: SW Stratos

Sort	Stjälk- styrka, 100-0*	Mog- nad dagar	Vatten halt, %	Tusen- korn- vikt, g	Råfett, % av ts	Prot. i mjöl, % av ts	Kloro- fyll, ppm	Bomulls- mögel %
Stratos	86	123	13,9	3,4	49,1	44,2	12	7
Sortmedeltal	87	122	13,7	3,8	48,3	42,5	8	8
Heros	84	123	13,9	3,7	48,4	41,3	10	8
<i>SW Holary01-03</i>	84	122		3,9	46,4	41,4	10	6
<i>Provade 2 år</i>								
Joplin	94	123	12,7	3,8	48,6	43,2	7	8
Sheik	93	121	13,7	4,2	47,3	43,1	5	9
Ability	76	122	14,2	3,6	48,1	40,5	6	9

* 100 = helt upprätt bestånd